

لزوم بهره‌گیری از نقاط قوت فرهنگ دینی در ارتقای ارزشهای اخلاقی

یک عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه بر لزوم بهره‌گیری از نقاط قوت فرهنگ دینی در ارتقای ارزشهای اخلاقی تأکید کرد و گفت: وقتی اصل دینداری و تبلیغ اسلام درست نباشد...

یک عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه بر لزوم بهره‌گیری از نقاط قوت فرهنگ دینی در ارتقای ارزشهای اخلاقی تأکید کرد و گفت: وقتی اصل دینداری و تبلیغ اسلام درست نباشد و به صورت محبوب ارائه نشود یکی از عواملی است که در کاهش بروز رفتارهای دینی نقش خواهد داشت. برای همین می‌بینیم که بسیاری از مردم باورهای دینی را دارند اما در عمل ملتزم به آن نیستند چون خلاف آن گفته‌ها را از الگوهایی که برای خود در نظر گرفته‌اند می‌بینند.

حجت الاسلام دکتر مسعود آذربایجانی، عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه در ارزیابی نقاط قوت و ضعف فرهنگ دینی جامعه ایران به خبرنگار مهر گفت: قبل از ارزیابی باید تعریف درستی از فرهنگ دینی ارائه کنیم. فرهنگ دینی مجموعه باورها، ارزشها، رفتارها و آداب و رسومی است که در ارتباط با مسائل دینی در مردم رسوخ پیدا کرده و نهادینه شده است. بخشی از دینداری که در فرهنگ جامعه رسوخ کرده را می‌توان فرهنگ دینی خواند حالا در میان این مجموعه البته وقتی به فرهنگ خودمان برگردیم یک بخشی از آن جدی تر است و بخشی از آن ضعف دارد و تحقیقات میدانی و مشاهدات خودمان این مسئله را تأیید می‌کند.

وی افزود: یکی از نقاط قوت فرهنگ دینی جامعه ما در حوزه مناسک است که تقریباً جزو فرهنگ دینی ماست نماز، روزه داری، توجه به حج، سوگواری برای ائمه و... جزو فرهنگ دینی ما است که در جامعه ما برجسته است. نکته بعدی بحث باورهاست. اعتقادات مردم هم بالجمله اینطور است مثل اعتقاد به ائمه معصومین(ع)، اعتقاد به قرآن و... که می‌توان از جمله نقاط قوت فرهنگ دینی جامعه آن را برشمرد. اما به نظرم یکی از نقاط ضعف فرهنگ دینی جامعه ما در ارزشهای اخلاقی است و ضرورت دارد این بخش هم در حوزه اجتماعی و هم خانوادگی و فردی تقویت شود. اگر بخواهیم از نقاط قوت فرهنگ دینی خود مثل مناسک استفاده کنیم، می‌توانیم آن را بر اساس الگوهایی که هست از طریق آن به ارتقا ارزشها و باورها در جامعه کمک کنیم.

این پژوهشگر در پاسخ به این سؤال که چرا در برخی از مواقع بین اعتقاد و رفتار مردم گسست می‌بینیم و کمتر رفتارهای متناسب با باورهای دینی را مشاهده می‌کنیم؟ گفت: این مسئله چند علت دارد، یکی اینکه مردم آن باورهای خود را از کجا می‌گیرند؟ جز عده قلیلی از فرهیختگان که باورهای خود را از منابع اصلی می‌گیرند، عمده مردم باورهای خود را از الگوهایی که به عنوان افراد متدین می‌شناسند، اخذ می‌کنند اعم از روحانیون و علما و یا سردمداران جامعه که مردم آنها را به عنوان رهبران و الگوهای خود می‌شمارند، اگر کوچکترین خلأ و کاستی و لغزشی در آنها ببینند، به شدت جامعه دچار مشکل می‌شود و خود به خود آن گسست بین عمل و باور ایجاد می‌شود. با اینکه فرد اصل را پذیرفته اما وقتی می‌بیند آنهایی که انتظار بالاتری در رفتار صحیح اخلاقی و دینی از آنها می‌رود، دچار دوگانگی رفتاری و اعتقادی هستند، در این فضا جامعه دچار لغزش می‌شود که به لحاظ روان شناسی به آن ناهماهنگی شناختی می‌گوییم. در این نظریه ناهماهنگی شناختی ذهن انسان نمی‌تواند به مانند خاریشت هر کدام از گزاره‌های ذهنی را به یک سمتی حرکت دهد بلکه باید ذهن انسان منسجم باشد

حجت الاسلام آذربایجانی تأکید کرد: لذا وقتی فرد می‌بیند آنهایی که در اوج دینداری هستند؛ ملتزم نیستند، دچار تناقض می‌شود و در این تناقضات معمولاً افراد نمی‌توانند این تحلیل را به قول امیرالمؤمنین(ع) داشته باشند که "اعرف الحق تعرف اهله" اول حق را بشناسید بعد اهل اش را بشناسید". بلکه می‌آید دین خود را از اهل حق و سردمداران می‌گیرد و با این تناقضی که به وجود می‌آید اصل دینداری اش دچار خدشه می‌شود.

وی افزود: عامل دیگر بحث اقتصاد روانی است، یعنی مردم به دنبال این هستند منافع خود را از کوتاهترین راه‌ها به دست آورند. وقتی جامعه به گونه‌ای هدایت و تعبیر شده باشد که مردم می‌توانند با راه خلاف و غیرمنطقی منافع شان را تأمین کنند، رفتارها با باورهای دینی ناهماهنگی پیدا می‌کند و جامعه دچار بی اخلاقی می‌گردد. متأسفانه در جامعه ما این مشکل وجود دارد یعنی زمینه‌های مساعد خلاف در مسائل اقتصادی وجود دارد. به ویژه اینکه در سالهای اخیر نمونه‌های فربه در این زمینه داشتیم که مدیران برخی نهادها با اختلاس و کلاهبرداری و... در کاهش بروز و ظهور فرهنگ دینی مردم تأثیرگذار بوده‌اند.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه در پایان یادآو رشد: عامل دیگری که موجب این مسئله می‌شود کوتاهی خود مبلغین و روحانیون است که من نیز جزو این گروه هستم و این مسئله هم تذکری برای بنده خواهد بود که تبلیغات دینی ما به زبان روز نبوده تا قوانین دینداری را در زندگی نشان دهد. گاهی دینداری را در تعارض با خواسته‌ها و غرائز مردم نشان داده ایم و گاهی دینداری را بسیار صعب و مشکل نشان داده ایم و مردم از آن فرار می‌کنند و به قول امیرالمؤمنین(ع) دین را به مانند یک پوستین وارونه ترسناک جلوه می‌دهیم. حضرت می‌فرمایند: اسلام را گاهی به مانند پوستین وارونه جلوه می‌دهند. وقتی اصل دینداری و تبلیغ اسلام درست نباشد و به صورت محبوب و دوست داشتنی ارائه نشود یکی از عواملی است که در کاهش بروز رفتارهای دینی نقش خواهد داشت. برای همین می‌بینیم که بسیاری از مردم باورهای دینی را دارند اما در عمل ملتزم به

آن نیستند چون خلاف آن گفته ها را از الگوهایی که برای خود در نظر گرفته اند می بینند.